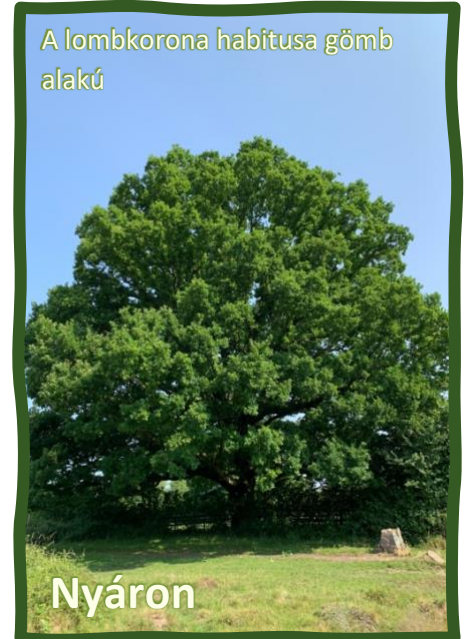

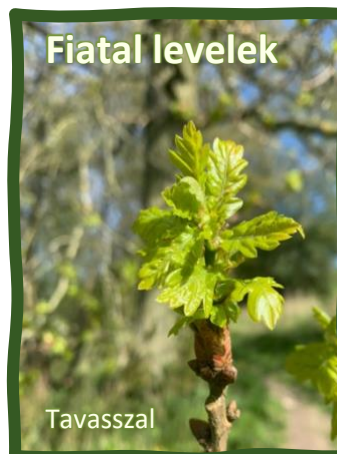
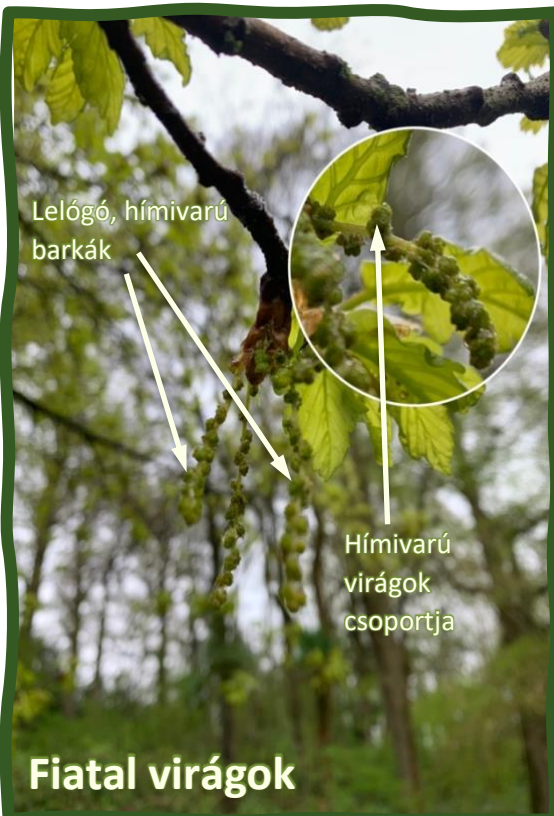
Növénytábla: kocsányos tölgy

Quercus robur L.

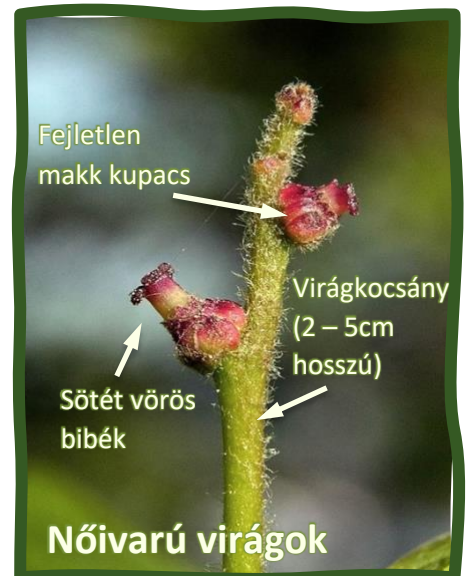

Élet a tölgyfán:

A tölgyek több mint 400 fajnak nyújtanak otthont vagy táplálékot. Többek közt rovaroknak (például szúknak és szendereknek) illetve emlősöknek és madaraknak is, mint például szajkóknak, egereknek, mókusoknak, borzoknak, vaddisznóknak és denevéreknek.

A gyerekek késő augusztustól a makkokat munícióként használták csúzlíjjaikhoz.

Növénytábla: kocsányos tölgy *Quercus robur* L.

Tudtad?

A fák akár ezer évig is élhetnek! Három különböző életfázis különíthető el, melyek mind 300 évig tartanak: növekedési, élő és pusztulási fázis. A korrallal előrehaladva a törzs üregessé és vastag hengeres formájúvá válik, ez segít ellenállni az extrém viharoknak.

Selyemgomb gubacsdarázs

Neuroterus numismalis

A levelek sötét zöld színt vesznek fel

Tapintása borszerű

Kocsány (a makk kocsánya)

Nyáron

A levél alaktana

A levél színe

Levélszél

Levélszél

A levél fonákja

Főér

A gubacsokat parazita darázsok (*Cynipidae*) okozzák, kémiai anyagokat juttatva a hajtásokba

Selyemgomb gubacsdarázs (*Neuroterus numismalis*)

Rügy

Gubacs

Hajtás

Gubacsdarázs

A makkok általában kettesével, néha hármával nőnek

A makk alakja különféle lehet

Termése (makk)

Hasznos határozási tippek

Gyakran nehéz a faj határozása, mivel könnyen hibridizálhat a kocsánytalan tölgyvel (*Quercus petraea*), sokszor megtaláljuk mindkét faj tulajdonságait ugyanazon az egyeden. A pontos határozáshoz a tömb levelet is meg kell vizsgálni, különösképpen a levélnyel hosszát, a fülecskék meglétét, a karéjok mélységét és a makk kocsányának hosszát.

Reprodukciós stratégiák:

Beporzás: rovarok vagy szél által.

Magterjesztés: emlősök és madarak által, különösen a szajkó (*Garrulus glandarius*) segítségével.

A tölgyek csersavakat tartalmaznak, melyek nyersen mérgezőek az ember számára

Hosszú lelógó

kocsány (termés kocsány)

A kupacsok olyanok mintha vastag gyapjas sapkák lennének

Az éretlen makkok zölden esíkoztak

Termése (makk)

Növénytábla: kocsányos tölgy

Quercus robur L.

Adatok:

TERMÉSZETVÉDELMI STÁTUSZ: Nem fenyegetett
ELTERJEDÉS: Európában és Nagy-Britanniában is szélesen elterjedt.

Növényleírás (Taxonómia)

A bükkfafélék (*Fagaceae*) család tagja. Az összes tölgy faj fő közös tulajdonsága a makk termés sajátossága, mely könnyen felismerhetővé teszi őket. Lombhullató, magas fa (akár 40 méter) vaskos törzssel. A lombkorona habitusa gömb, a főágak gyakran spirálisak végeik felé.

Virágzás: Április-Május

Virágok felépítése: A nem feltűnő sárgás, csoportokban lelógó porzós barka virágok, ugyanazon az azévi hajtáson helyezkednek el, mint a kicsiny gömb alakú termős virágok.

Termés (a makk): Szeptember-Október.

A makkok gyakran párosával állnak, közös, hosszú (akár 8 cm) kocsányon. Minden termés egy pikkelyes kinézetű, gyapjas sapkára emlékeztető kupacson ül. Nagy a változatosság az alakjukban. A fiatal, még éretlen makkokon olíva zöld csíkozások láthatóak, mielőtt felvennék végleges barna színüket.

Levél: Későn, gyakran utolsóként hajtanak ki a tölgyek levelei tavasszal. Nagyon rövid levélnyéllel rendelkeznek (maximum 9 mm), a levél alapjánál kicsi karéjok, úgynevezett fülecskék találhatóak mindkét oldalon. Sötétzöld színűek, 3-4 pár egyenlőtlen karéjjal, melyek a levélszéltől a főérig érő távolság több mint feléig benyúlhatnak. Ősszel narancssárga majd barna színt vesznek fel.

Élőhely: Erdőalkotó fafaj de széleskörben ültetik parkokba is. Az alacsonyabb területek elterjedt fája, 1300 méterig fordul elő (Alpokban, Kárpátokban).

További elnevezések:

Népies neve a makkfa.

Miről ismerjük fel

Minden évszagnak megvan a látnívalója. Télen az árnyékok ragyogása; tavasszal a sárgás-zöld levelek frissessége; nyáron a mélyzöld levelek és árnyékuk, míg szeptembertől-októberig a makkok.

Mikor figyeljük meg és használjuk fel

- Tél - kora tavasz:** Nézd meg a végeik felé spirálisan álló ágakat, és az arany-barna színű levélrügyeket.
- Tavasz - nyár:** A rövid vagy hiányzó levélnelet és a jól elkülöníthető fülecskét.
- Ősz:** A hosszú kocsányon lógó makkokat, zöld csíkozottságukkal.

Törzs

Repedezett halvány szürke kéreg, az idős fáknál a lombkoronában végeik felé spirálisan álló ágakkal. Gyakran a törzsből kihajtó fiatal hajtások csoportjai is megfigyelhetők.

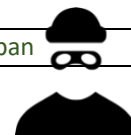
TÁPLÁLÉKLÁNC

Nektárját rovarok gyűjtik. A makkokat emlősök, madarak, kiváltképp a szajkók fogyasztják és terjesztik.

Hasonló fajok:

A kocsánytalan tölgy (*Q. petraea*) nagyon hasonló. A következő bélyegek segítik az elkülönítést:

Jellegzetesség	<i>Q. robur</i>	<i>Q. petraea</i>
Levélnyel hossza	Hiányzik vagy 2 mm – 9 mm hosszú	10 mm felett
Fülecskék (auricula) megléte	Igen	Nem
Makkok	1, 2 vagy ritkán 3 egy csoportban	legfeljebb 6 egy csoportban

Növénytábla: kocsányos tölgy *Quercus robur* L.

Micsoda név! Latin neve a *robur*, ami robosztust, erőset jelent. A kocsányos tölgyre kétségtelenül jól illik ez a tulajdonság.

Növénytani szótár (első rész)

Kéreg- A törzs legkülső, védelmi funkciót ellátó rétege.

Levélnyél - Vékony, tartórész, amely a levél lemezét a szárhoz köti.

Főér- A levél közepén futó ér, melyből mellék erek ágaznak ki a levélszél felé.

Barka- Virágzati típus, általában lecsüngő füzérvirágzat. Általában cserjékre és fákra jellemző.

Karéj- A levélszél jellegzetes lekerekített bemetszés formája.

Kocsány- A virágtengelynek az a része, amely a virágot tartja.

Növénytani szótár (második rész)

Gubacs- Paraziták által indukált abnormális duzzanat a növényi szöveten (például a leveleken).

Makk- A tölgyfa termése.

Fülecske (auricula)- Kicsi lebeny vagy fül alakú képlet általában a levél alapjánál.

Kupacs- Tölcsér alakú struktúra (gyapjas kalap szerű) amihez a makk rögzül, összeforrt és elfásodott murvalevelekből jön létre.

Figyeljük meg a kocsányos tölgyet egy virtuális túrán, a Pappus kisfilmek segítségével.

Az ágak végei spirálisan végződnek a lombkorona szélei felé.

Ágrendszer

Ehető

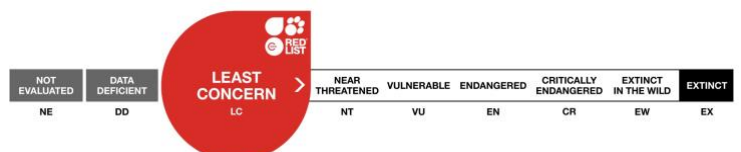
Néha szarvasgomba tölgynek is nevezik, mivel mind a három európai szarvasgomba fajjal kapcsolatot létesíthet. Speciális szarvasgombász kutyákat és disznókat használnak, hogy kiszagoltassák a luxusnak számító gombát, ami a fa gyökereibe kapcsolódik.

Legidősebb – Legnagyobb – Legmagasabb: A legidősebb ismert tölgyfa 'Carballo de Cartellos' Galiciában, Spanyolországban található, melynek korát 2080 évre (+/-50 év) becsülik. A legnagyobb, 15 méteres kerülettel rendelkező tölgy Svédországban, Norra Kvilleben található. (<https://tinyurl.com/y5mhlrwc>).

Elterjedés – Európában és a Brit szigeteken jóformán mindenütt megtalálható 1300 m tengerszint feletti magasság alatt.

Természetvédelmi státusz: (Természetvédelmi Világszövetség -IUCN – Vörös Lista).

A fajt jelenleg nem fenyegetett (Least Concern) kategóriába sorolják.

Megjegyzés: A fenti skála a fehér fűz természetvédelmi státuszát mutatja